

מרכז עזרי לחקר איראן והמפרץ הפרסי
مركز عزري برای مطالعات ایران وخليج پارس
The Ezri Center for Iran & Persian Gulf Studies

The Persian Gulf Observer

Perspectives on Iran and the Persian Gulf

"קמפוס ירוק": מחאת הסטודנטים באיראן

Issue No. 12

(December 7, 2015)

س

س

س

The Ezri Center for Iran & Persian Gulf Studies at the University of Haifa is happy to launch *The Persian Gulf Observer: Perspectives on Iran and the Persian Gulf*. *The Persian Gulf Observer* will be published periodically, expressing the views and analysis of the Ezri center's researchers on various issues concerning the Persian Gulf region and the countries which lay by its shores. Attached please find the Twelfth issue written by Mr. Roy Cahanovitz on "'Green Campus": Student Protests in Iran" (In Hebrew).

You are most welcome to follow the Ezri Center's tweets at: <https://twitter.com/EzriCenter> , be our friend on Facebook: <https://www.facebook.com/pages/The-Ezri-Center-for-Iran-and-Persian-Gulf-Studies/141080069242626>

Watch and listen to conferences and lectures in the Center's YouTube channel:

<https://www.youtube.com/channel/UCZdzvlhv7a8nxLjYZdaz68Q>

and visit our site: <http://gulfc.haifa.ac.il/>

You are also cordially invited to visit our site in Persian www.TeHTel.com, where you could find interesting material on various aspects of the life in Israel.

The Persian Gulf Observer: מרכז עזרי לחקר איראן והמפרץ הפרסי באוניברסיטת חיפה שמח להשיק את *Perspectives on Iran and the Persian Gulf*, בו יוצגו מאמרי דעה שיופצו בתדירות תקופתית, פרי-עטם של חוקרי המרכז על מגוון נושאים מאזור המפרץ הפרסי והמדינות השוכנות לחופיה. להלן הגיליון השנים-עשר ובו מאמר מאת מר רועי כהנוביץ בנושא "'קמפוס ירוק": מחאת הסטודנטים באיראן" (בעברית) אנו מזמינים אתכם לעקוב אחרי ציוצי המרכז בכתובת: <https://twitter.com/EzriCenter> , להיות חברים שלנו בפייסבוק: <https://www.facebook.com/pages/The-Ezri-Center-for-Iran-and-Persian-Gulf-Studies/141080069242626> לצפות ולהאזין לכנסים והרצאות בערוץ היו-טיוב של המרכז: <https://www.youtube.com/channel/UCZdzvlhv7a8nxLjYZdaz68Q> ולבקר אותנו באתר הבית: <http://gulfc.haifa.ac.il/> דוברי ויודעי הפרסית שביניכם מוזמנים לבקר באתר שלנו בשפה הפרסית www.TeHTel.com בו ניתן למצוא חומרים מעניינים על היבטים שונים של החיים בישראל.

"קמפוס ירוק": מחאת הסטודנטים באיראן

ב 7 בדצמבר יצינו מאות אלפי הסטודנטים ברחבי איראן את תחילתם של אירועי "יום הסטודנט", אירוע שהפך עם השנים ליום של הבעת מחאה פוליטית בנושאים שונים, בתוך אקלים פוליטי שאינו סובל מידה רבה של פלורליזם וחופש ביטוי. המשטר הנוכחי ידע בעבר לנצל אירועים אלו לטובתו, עד שאירועי 2009 שינו את כללי המשחק. האירועים השנה יתקיימו תחת ראשית יישומו של הסכם הגרעין מצד אחד, והקושי הרב והמתמשך של צעירים משכילים ובעלי תארים אקדמיים למצוא עבודה מהצד האחר.

בתאריך 7 בדצמבר יצינו מאות אלפי הסטודנטים ברחבי איראן את יום חגם עם תחילתם של אירועי "יום הסטודנט". היסטוריית יום זה טומנת בחובה מתח רב בין הגופים הסטודנטיאליים המארגנים לבין המשטר וכוחות הביטחון שלו. שני הצדדים יודעים היטב כי עם השנים הפך יום זה למצע של תגרות אלימות, הרס וחורבן ולעיתים אף לשפיכות דמים.

מחאה פוליטית סטודנטיאלית באיראן החלה כבר בשנת 1941 עם עזיבתו של השאה האיראני, מוחמד רזא פהלווי, את כס המלוכה וכיבושה של איראן על ידי ברית המועצות ובריטניה. באותו הזמן ממש, הפכה אוניברסיטת טהראן לפלטפורמה העיקרית במסע כנגד מעורבותן של מעצמות המערב בנעשה באיראן. בתקופת התנועה הלאומנית בראשות הד"ר מוחמד מוצדק, מילאו הסטודנטים תפקיד חשוב בתמיכה בו ובמשנתו הפוליטית, שכללה ניסיונות להלאים את תעשיית הנפט האיראנית. ניסיון ההפיכה של אוגוסט 1953, שהובלה על ידי סוכנות הביון האמריקאית, ותחילת שנת הלימודים החדשה, סימלו את התחדשות הפעילות הפוליטית של הסטודנטים באוניברסיטת טהראן. פעילות זו כוונה עתה כנגד "משטר ההפיכה" וחידוש הקשרים הדיפלומטיים עם בריטניה.

כוחות המשטרה המקומית הצליחו תוך זמן קצר להרגיע את כוחות ההתנגדות, ונתרו רק ביטויים ספוראדיים של התנגדות ברחבי טהראן ובבזאר כנגד השאה וממשלתו של זאהדי. כאשר החל משפטו של מוצדק בבית המשפט הצבאי, סטודנטים באוניברסיטת טהראן ערכו הפגנה גדולה כנגד ההליך. באותו יום, ובפעם הראשונה בהיסטוריה של איראן נכנסו כוחות השאה אל שטח הקמפוס והתעמתו עם הסטודנטים המוחים. העימות הסתיים בפציעתם של מספר תלמידים, מעצרם של רבים והחלת משטר צבאי.

המשטר הצבאי שהחל מיד עם תחילת המהומות נמשך עד דצמבר 1953 במהלכו נראו כוחות צבא וטנקים ברחבי העיר טהראן. ב-7 בדצמבר, ביקר סגן נשיא ארה"ב, ריצ'רד ניקסון, בטהראן בכדי לברך על ביסוס המשטר מחדש בהנהגתו של מוחמד רזא, בנו של השאה הקודם. במחאה על ביקורו של ניקסון והפלת ממשלתו של מוצדק, החלו סטודנטים לארגן מחאה בקמפוס האוניברסיטה. כוחותיו של השאה, אשר הוצבו באזור הקמפוס, התעמתו עם המפגינים הרבים ונכנסו בכוח רב אל בנייני האוניברסיטה. כתוצאה מההמולה הרבה במסדרונות, הונחו אנשי הקומנדו לירות על מנת להרוג ופצעו אנושות שלושה תלמידים, אשר נפטרו מפציעיהם כעבור זמן לא רב.

תאריך מותם של שלושת הסטודנטים ב 7 בדצמבר 1953 הוא היום בו מציינים באיראן את יום הסטודנט מדי שנה. מחוללי המהפכה ב 1979 ומכונני הרפובליקה האסלאמית שלאחריה, נעזרו בזכרו של אירוע זה כביטוי למורת הרוח של האומה האיראנית כנגד המדיניות האמריקאית. יחד עם זאת, שנת 2009 והחשש לזיוף בבחירות לנשיאות הדגימו לרבים במשטר כי "יום הסטודנט" עשוי להיות מופנה כנגדם. סטודנטים רבים יצאו לרחובות איראן בהפגנות וכמחאה על הצרת חופש הביטוי שלהם ובהעלמת קולם, תחת הסיסמא "רַא-י- מֵן כְּגֵ'אֶסְט?" (היכן הקול שלי) רבים מהם נעצרו, נפצעו בהיתקלויות עם כוחות הביטחון והבסיג' ואף הקריבו את חייהם במהלך המאורעות השונים, שהחלו כבר ביוני 2009.

האיתוללה אחמד ג'נתי, אחת מדמויות המפתח במשטר האסלאמי ומי שהיה ליד ימינו של נשיא איראן הקודם מחמוד אחמדינז'אד, הזהיר בראיון לסוכנות הידיעות הממשלתית, אירנ"א את הסטודנטים כי "אל להם לפעול נגד המשטר, וכי עליהם לרכז את כוחותיהם כנגד איומים מבחוץ". הוא הוסיף ואמר כי "אותם אלה שיפגינו נגד המשטר מסתכנים באיבוד היקר להם מכל".¹ שנתיים קודם לכן, בדצמבר 2007, ערוץ התקשורת הממשלתי אף הוא, Press TV, דיווח על אירועי יום הסטודנט באופן חיובי למדי וללא כל אירוניה מצדו: "אוניברסיטאות איראניות תמיד היוו פלטפורמה חשובה לשחרורם של אנשים, דוגמא לחופש הביטוי וסמל לחברה אנושית".²

זאת ועוד, הקמפיין הבינלאומי לזכויות אדם באיראן קרא וממשיך לקרוא גם כיום לשחרורם המידי של כל הסטודנטים שנעצרו במהלך אירועי עבר שונים. מילאד אסדי, מנהיג אחת ממחאות הסטודנטים חיזק גישה זו כאשר אמר בראיון שהעניק לאחת מרשתות התקשורת המקומיות כי "זו זכותנו הבסיסית ללמוד, להתאגד, ולבטא את שעל ליבנו באופן חופשי וללא כל חשש כפי שנהוג בחלקים גדולים של העולם". המשטרה מצדה נקטה ותמשיך לנקוט גם בעתיד במשנה זהירות כאשר תוציא הנחיות על פיהן מאורעות יום הסטודנט יתקיימו אך ורק באוניברסיטאות שקיבלו היתר מיוחד לכך וכי כל התקהלות במקום אחר תיענש בחומרה".³

יום הסטודנט 2015 באיראן ייערך נכון לרגע זה כמתוכנן, אך מעליו מרחף יישומו של הסכם הגרעין מצד אחד, והקושי הרב של צעירים משכילים ובעלי תארים אקדמיים למצוא עבודה מהצד האחר (באוקטובר 2016 צפויים לסיים לימודיהם האקדמיים לא פחות מארבעה מיליון סטודנטים איראנים). ייתכן כי סיבות אלו, לצד המתח הרב והציפיות הגדולות מהשינוי הצפוי לצד המשך דיכוי חריף וקשיים נוספים, יוציאו רבים מהסטודנטים באיראן הן להפגנות תמיכה במשטר והן להפגנות כנגדו וכנגד מדיניותו הכושלת בתחומים רבים ביניהם, כאמור, כלכלה ותעסוקה. יחד עם זאת, ניסיון העבר לימדנו כי שינויים של הרגע האחרון הם חלק בלתי נפרד מהמציאות המורכבת והדינמית של הרפובליקה האסלאמית.

¹ <http://www.mohammadmossadegh.com/news/press-tv/>

² <http://www.mohammadmossadegh.com/news/students-day-iran/>

³ <http://www.iranhumanrights.org/2009/12/asadi-arrested/>